

N:o 41.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 Maj 1883, kl. 12 midd.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om revision af Strafflagen i vissa delar.

Revision af strafflagen i vissa delar påyrkas i en inom Andra Kammaren af Herr A. Hedin afgifven och till Lag-Utskottet öfverlemnad motion, N:o 45.

Motionären säger sig hålla före, att den värdegräns af 15 kronor, som utmärkte skilnaden mellan å ena sidan snatteri, hvilket kunde med högst 100 kronors böter eller högst 6 månaders enkelt fängelse försonas, och å andra sidan stöld, hvilken drabbades af straffarbete och vanfrejd, måste erkännas för alldeles godtycklig. Möjligen borde vid straffets bestämmande hänsyn tagas till den större eller mindre skadan af brottet. Men vore det riktigt, att tillgrepp öfver 15 kronors värde medförde så svår påföljd som straffarbete och vanfrejd, så kunde man fråga sig, hvarför vid ett ej mindre samhällsvådligt brott, som väl oftast hade svårare skada i följe, nemligen bedrägeri, ett visst värdebelopp icke föranledde en lika svår straffskärpning. Äfvenså förefölle det anmärkningsvärdt, att det tillgripnas värde, som hade en så stor betydelse för skilnaden mellan snatteri och stöld, och der afgjorde tillämpningen af olika *straffarter*, spelade en jmförelsevis underordnad roll vid bestämmandet af *straffgraden* för förbrytelse af senare slaget:

först när värdet af det tillgripna öfverstege 1,000 kronor, finge ju samma förhöjning af straffarbetstiden till ett år ega rum, som de i § 3 uppräknade, försvarande omständigheter föranledde.

Motionären upprepar, hvad han i sin vid förra riksdagen afgifna motion i ämnet påpekat såsom ett bekant faktum, att den bokstaffliga tillämpningen af § 1 i strafflagens tjugonde kapitel visat sig så orimlig och orättvis, att mer än en domare vid handläggning af åtal för tjufnad första gången till ett värde, som ej mycket öfverstiger snatteri-gränsen, sökt att få det stulnas värde uppskattadt till sådant belopp, att det lindrigare straffet för snatteri kunnat ådömas och derigenom för den brottslige underlättas det tillfälle till förbättring, som blott alltför ofta omintetgjordes genom ett hårdare, af vanfrejd åtföljdt straff. En sådan åsigt hos dem, som hade att tillämpa lagen, borde i motionärens tanke väcka lagstiftarens synnerliga uppmärksamhet. Och att öfvertygelsen om behofvet af strafflagens reviderande vore rätt allmän bland de domare, som såge sakernas verklighet på närmare håll, än öfverrätternas medlemmar, det slöte han bland annat af mellersta Sveriges civila tjänstemannaförenings förhandlingar år 1882 i ämnet, hvilka han bifogat sin motion.

Hvad iterationsstraffen anginge, syntes dessa honom dess hellre förtjena namn af ändamålsvidriga, som det stränga, af vanfrejd åtföljda straffet för första resan stöld ofta stängde vägen till försörjning genom redligt arbete och så godt som tvingade den första gången för stöld straffade till nya tjufnadsbrott. Om likväl straffskärpning vid återfall i brott vore en oantastligt förnuftig och rättvis princip, hvarför gjordes den då icke gällande vid bestraffande af brott i allmänhet, eller hvarför skulle just tjufnadsbrotten utgöra det egentliga området för dess tillämpning? Motionären betviflade, att den frågan kunde så besvaras, att konsekvensen i vår brottmålslagstiftning derigenom blefve ådagalagd. Den omständigheten, huruvida "förbrytaren tillföre upprepade gånger varit straffad", den omständigheten — hade Riksdagen yttrat år 1872 — låge "utanför sjelfva förbrytelsen". Gjorde man fullt allvar af den tanken, så förmådde motionären ej inse annat, än att iterationsstraffens dom vore fäld. I alla händelser ville det synas honom, att genom stadgande af en viss preskriptionstid, efter hvars förlopp ett redan genom straffet försonadt brott ej finge vid ny förbrytelse lända till straffskärpning, skulle i någon mån mildras de nu stadgade iterationsstraffens orättvisa. Och då *mot* hans motion åberopats andra länders exempel, vill han erinra, att detta exempel härvidlag talade för en förändring af vår strafflag.

Å andra sidan vore motionären icke ensam om den tanken, att ansvarsbestämmelserna för bedrägeri i vissa fall tålde vid att skärpas.

Med anledning af en erinran om det samband mellan strafflagens särskilda delar, som tilläfsventyrs kunde förhindra en till blott tjugonde kapitlet inskränkt revision, föranlättes motionären att nu gifva sin framställning en något vidsträcktare omfattning och att hemställa om "revision så väl af strafflagens tjugonde kapitel — i syfte, *dels* att tjufnadsbrott, ehvad värdet är större eller mindre, må första och andra gången kunna försonas med böter eller enkelt fängelse, samt först vid andra gången tjufnad under försvårande omständigheter straffarbete och förlust af medborgerligt förtroende ådömas, *dels* att straffskärpningarna för återfall i tjufnad må upphävas eller åtminstone i betydlig mån mildras — som af lagens öfriga delar, i den mån detta för sammanhangets skull finnes nödigt;"

hvarjemte motionären anhållit att, derest Lag-Utskottet ej skulle vara i tilfalle att framlägga förslag till en omarbetning af nämnda kapitel och till de öfriga förändringar i strafflagen, som härmed torde stå i sammanhang, "Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om proposition till nästa Riksdag med förslag till förändring af strafflagen i nu angifna syfte."

Vid sistlidne riksdag afgaf Lag-Utskottet öfver samma motionärs då i hufvudsakligen enahanda syfte väckta motion följande utlåtande:

"På ingen del af vår nya strafflagstiftning torde forna bestämmelser i ämnet hafva haft ett sådant inflytande, som å innehållet i 20 kapitlet Strafflagen "om stöld och snatteri". Genom de i stort antal uppräknade försvårande omständigheterna, genom de särskilda straffen för iteration, genom de särskilda grunderna för delaktighet, m. m. afviker onekligen lagstiftningen om tjufnad från den i öfrigt gällande strafflagstiftningen. Grunden till detta förhållande torde kunna sökas, förutom i den särskilda karakteren å tjufnadsbrotten, i den omständighet, att, då man vid nya Strafflagens stiftande i ämnet egde stadganden af färskt datum i förordningen den 4 Maj 1855, man icke fann lämpligt att i dessa företaga mycket vidtgående förändringar, under det att, beträffande de flesta öfriga delarne af strafflagstiftningen, det gälde att bygga på nya grunder.

"Då motionären nu påyrkar en revision af stadgandena om straff för tjufnad, önskar han förnämligast, *dels* att skilnaden mellan snatteri

och stöld måtte upphöra samt tjufnadsbrott, ehvad värdet vore större eller mindre, första och andra gången kunna försonas med böter eller enkelt fängelse, utan påföljd af vanfrejd, och att först vid andra gången tjufnad under försvärande omständigheter straffarbete och förlust af medborgerligt förtroende måtte ådömas; *dels* ock, att de i motionärens tanke stränga iterationsstraffen måtte helt och hållet upphävas eller åtminstone förmildras.

“Snatteri, d. v. s. i allmänhet olofligt tillgrepp af gods eller penningar till värde af femton kronor eller derunder, straffas för närvarande med böter, högst ett hundra kronor, eller fängelse i högst sex månader (S. L. 20. 1). De straff för olofligt tillgrepp *första gången*, motionären önskar nedsatta, äro sålunda *dels* straffet för s. k. enkel stöld, straffarbete från och med två till och med sex månader (S. L. 20. 1, 2); *dels* straffet för snatteri och stöld under försvärande omständighet (S. L. 20. 3, 4), för hvilket straff det latitudinära maximum hvad angår snatteri är detsamma som vid snatteri under vanliga omständigheter, men beträffande stöld är höjdt från sex månader till ett år; *dels ock* straffen för de två i 5 och 6 §§ omförmälda arter af kvalificerad stöld, ehvad värdet af det stulna uppgår till femton kronor eller ej, hvilka straff äro satta för den ena arten (S. L. 20. 5) till straffarbete från och med två månader till och med ett år, samt för den andra (S. L. 20. 6) till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år. Derjemte stadgar S. L. 20. 18 såsom påföljd för stöld förlust af medborgerligt förtroende för alltid eller för viss tid.

“Huruvida nu de sålunda satta strafflatituderna äro till sitt minimum likasom sitt maximum för höga torde icke kunna afgöras från allmänt principiella synpunkter, utan torde man i detta fallet vara hänvisad till erfarenheten om straffens förmåga att uppfylla det med dem afsedda ändamål samt till andra lands exempel.

“En på fakta grundad erfarenhet i hithörande afseenden är alltid svår att vinna, och fullt tillförlitliga och tillräckliga materialier för frågans bedömande ur denna synpunkt äro icke af motionären förebrogta och torde icke heller annars föreligga.

“Beträffande de straff, andra lands lagar stadga för tjufnadsbrott första gången, så vill Utskottet ur den *norska* Lov angaaende Forbrydelser af den 20 Augusti 1842 och Lov indeholdende Forandringer i Lov angaaende Forbrydelser af den 20 Augusti 1842 med videre, den 3 Juni 1874, kap. 19, den *danska* Almindelig borgerlig Straffelov den 10 Februari 1866, kap. 23, den för *Tyska riket* gällande Strafgesetzbuch af den 26 Februari 1876, afd. 19, samt den *franska* Code Pénal, Livre

III, Titre II, Ch. II, Sect. 1 meddela, att enkel, första resan begången stöld straffas

i *Norge* med fängelse (af tre slag: arrest på minst 32, högst 240 dagar; fängelse på vanlig fångkost på minst 16, högst 120 dagar; samt fängelse på vatten och bröd på minst 4, högst 30 dagar) eller med straffarbete i femte grad (på 6 månader eller deröfver intill 3 år); dock att, om det stulna föremålets värde är särdeles obetydligt och derjemte de omständigheter, hvarunder tillgreppet skett, utmärka, att handlingen har en väsentligen mindre grad af straffbarhet än tjufnad i allmänhet, straff af böter kan användas;

i *Danmark* med fängelse på vatten och bröd till och med 30, men icke under 5 dagar; dock att, om obetydligheten af det tillgripna i förening med dess öfriga beskaffenhet och de särskilda omständigheter, hvarunder tillgreppet skett, utmärker, att handlingen har en märkeligen ringare grad af straffbarhet än tjufnad i allmänhet, såsom när frukter i annan mans trädgård eller på dennes mark eller födoämnen eller dryckesvaror tillgripas till omedelbar förtäring, utan att härmed äro förbundna omständigheter, som utestänga handlingen från det mildare bedömandet, straffet är böter från 2 till 100 kronor eller enkelt fängelse på minst 2 dagar intill 1 månad;

i *Tyska riket* med fängelse (1 dag—5 år), hvarjemte tjuf, som dömts till minst 3 månaders fängelse, kan dömas förlustig borgerliga hedersrättigheter på minst 1, högst 5 år; samt

i *Frankrike* med fängelse från och med 1 till och med 5 år; och kunna dessutom ådömas böter från och med 16 till och med 500 francs samt förlust af de i art. 42 af Code Pénal omnämnda rättigheter under en tid af minst 5 och högst 10 år, räknadt från den dag, straffet af-tjenats, likasom personen i fråga äfvenledes kan ställas under polis-uppsigt under lika antal år.

“Qvalificerad stöld straffas

i *Norge* (»Grovt Tyveri») med straffarbete i tredje, fjerde eller femte grad (9 år—6 månader); dock att, i vissa fall, deribland inbrott, om tjufnaden är begången under sådana omständigheter, att den icke är märkeligen farligare än simpel tjufnad, straffet kan nedsättas till fängelse;

i *Danmark* (»Grovt Tyveri») med straffarbete intill 8 år, d. v. s. minimum »Forbedringshuusarbeide» på 8 månader, maximum »Tugthuusarbeide» på 8 år; och

i *Tyska riket* med tukthusarbete ifrån 1 till 10 år; dock, derest förmildrande omständigheter förefinnas, med fängelse icke under 3 månader; och kan derjemte dömas till förlust af borgerliga hedersrättig-

heter vid tukthusstraff på minst 2, högst 10 år; vid fängelsestraff på minst 1, högst 5 år, äfvensom medgifvas, att den till tukthusstraff dömda sedermera må ställas under polisuppsigt.

»I Frankrike äro åtskilliga särskilda bestämmelser gifna, enligt hvilka kvalificerade stölder straffas: med tvångsarbete för alltid, då flere särskilda kvalifikationer sammanträffa, för viss tid (5—20 år) i vissa fall — deribland enkelt inbrott —; med tukthusarbete (5—10 år) i andra, och med fängelse från och med 1 till och med 5 år samt böter från och med 16 till och med 500 francs i ett fall. Stölder under försvårande omständigheter straffas — med några härinom liggande olika latituder för olika fall — med fängelse från och med 15 dagar till och med 5 år och böter från och med 16 till och med 500 francs, men i några fall äfven med tukthusarbete. Ådömdt tvångs- eller tukthusarbete medför »dégradation civique» och ställande under ständig polisuppsigt.

»Af denna korta framställning torde framgå, att straffen för olofligt tillgrepp hos oss icke kunna anses synnerligen högt tilltagna. Minima för motsvarande brott torde i andra land vara ungefärligen desamma, hvaremot maxima äro betydligt högre. Straffmediet måste derföre ock vara högre än hos oss.

»Hvad nu särskildt angår straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende, så visar sig, att Sverige icke är det enda land, der sådan påföljd kan ådömas.

»Då frågan, att denna påföljd måtte upphöra för tjufnadsbrott, som första gången beginges, förevar vid 1880 års riksdag, yttrade Utskottet:

»Det behjertansvärda i motionens syfte kan Utskottet icke annat än erkänna, men Utskottet betviflar, att tidpunkten ännu är kommen för att än ytterligare, än hvad redan skett genom förordningen den 31 Oktober 1873, inskränka tillämpningen af medborgerligt förtroendes förlust såsom påföljd å vissa i den allmänna uppfattningen vanfrejdande brott. I en fråga som denna måste lagen mera än någonsin, derest den skall något betyda, växa fram ur folkuppfattningen. Så länge uti denna en person, som begått vissa, om ock ringare brott, i följd af förbrytelsens natur betraktas såsom vanfrejdad, skulle lagstadganden, som omöjliggjorde all kontroll, huruvida någon vore för sådant brott straffad, antagligen mottagas med ovilja och åstadkomma en allmän misstro mot okända personer. Då motionärens förslag synes förnämligast afse ringare tjufnadsbrott, som första gången begås, torde de skäl, Utskottet vid 1877 års riksdag anförde för sitt afstyrkande af då väckt förslag, att förlust af medborgerligt förtroende ej vidare skulle ådömas för första resan begången, icke kvalificerad stöld, äfven nu vara tillämp-

liga. Lika viktigt, sade Utskottet, som det för samhället vore att underlätta en frigifven brottslings sträfvan att erhålla ärligt förvärf och dyndelst ej blott minska faran för ett upprepande af hans förbrytelse, utan äfven till nyttigt arbete återvinna en på afvägar kommen samhällsmedlem, måste det också vara, att ej samhällets öfriga medlemmar och i främsta rummet arbetsgifvare utsattes för olägenheten att, under okunighet om förhållandet, i sina hem och i sitt arbete mottaga personer, som nyss begått vanfregdande brott, utan att ens någon tid hafva visat prof på sin förbättring; och vore en stöld begången under synnerligt förmildrande omständigheter, torde i de flesta fall inga svårigheter möta för den, som dertill gjort sig skyldig, att i sin hemort erhålla arbetsförtjenst, äfven om han på någon kortare tid vore förlustig medborgerligt förtroende. Högst olämpligt vore det äfven att medgifva en från fängelset nyss utkommen, för stöld straffad brottsling alla medborgerliga rättigheter. Vore han ej ådömd förlust af medborgerligt förtroende, kunde deltagande i t. ex. riksdagsmannaval och alla kommunala angelägenheter honom ej förvägras, om han eljest vore dertill berättigad. I sådant fall skulle ej heller kunna honom förmenas att med laga verkan aflägga vittnesmål, men att tillerkänna tjufvans intyg egenskap af laga bevis, innan han genom någon tids oklanderligt uppförande kunde anses hafva återvunnit det förtroende, han förverkat, syntes ingalunda välbetänkt, särdeles vid det förhållande, att vår lag gäfvade två vittnens sammanstämmande intyg egenskap af fullt bevis, utan att åt domaren inrymma den omfattande pröfning af vittnesmålens verkan, som andra länders lagstiftning medgäfvade.

»Utskottet hänför sig nu till hvad Utskottet sålunda tillförene yttrat.

»Beträffande vidare den af motionären såsom godtycklig betecknade skilnaden mellan snatteri och stöld, är gifvet, att hvarje sådan skilnad efter värdet å det tillgripua måste blifva mer eller mindre godtycklig, men skilnaden har just tillkommit för att kunna lindra straffet för tillgrepp till obetydligt värde. Att upphäfva skilnaden skulle, äfven med iakttagande af straffnedsättningar, kunna vålla, att stölder till obetydligt värde blefve med högre straff ansedda än för närvarande, särskildt vid iteration.

»Utskottet har slutligen att yttra sig om de i Strafflagen för återfall i tjufnadsbrott bestämda iterationsstraff. Vid andra resan stöld ökas latituden med två år, vid tredje resan med fyra år. Vid fjerde resan eller oftare skall den brottslige dömas till straffarbete från och med fyra till och med tio år; dock må, der omständigheterna äro synnerligen mildrande, tiden för straffarbetet till två år nedsättas och, der

sådana försvårande omständigheter förekomma, som i S. L. 20. 6. omförmälas, kan dömas till straffarbete på lifstid.

»Dessa iterationsstraff voro beträffande tredje och fjerde resan stöld strängare i 1864 års strafflag, men förordningen den 19 Juli 1872 införde de nuvarande mildare. Efter en så nyligen skedd förmildring anser Utskottet icke något ytterligare steg redan nu böra tagas i samma riktning.

»Iterationsstraff för tjufnad förekomma så väl i den norska strafflagen som i den danska (inom tio år från sista straffet) och den tyska (först vid återfall tredje gången och inom tio år från sista straffet). I Frankrike äro stadgade svåra — på ej mindre den förut ådömda, än äfven den genom nya brottet förskyllade straffarten grundade — iterationsstraff i allmänhet, hvilka sålunda gälla äfven för tjufnadsbrott.

»På grund af det anförda får Utskottet hemställa, att förevarande motion icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.»

Motionären har nu visserligen sökt gendrifva flere af de sålunda af Utskottet andragna skäl, men Utskottet vill dock anmärka, att utlåtandet godkändes af Första Kammaren utan öfverläggning eller omröstning, hvaremot i Andra Kammaren motionen visserligen blef bifallen, men med blott 68 röster mot 67, hvilka senare afgåfvos för Utskottets hemställan.

Utskottet vill icke förneka, att gällande Strafflag företer, ej minst i sitt tjugonde kapitel, åtskilliga brister, men Utskottet anser för sin del, att dessa icke kunna med bibehållande af det sammanhang och den konsekvens, som ovilkorligen måste fordras mellan de olika bestämmelserna i en strafflag, afhjelpas annorlunda än genom en allmän revision af Strafflagen i dess helhet. Om någon sådan revision har motionären emellertid icke afgifvit förslag, och den närmaste framtiden torde för ett företagande af en sådan vara föga lämplig, då under densamma lagstiftande maktens uppmärksamhet måste tagas i anspråk för det stora och omfattande lagstiftningsarbete, som är ännu mera trängande, eller revisionen af processlagstiftningen.

Med stöd af det anförda får Utskottet hemställa,

att motionen icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 Maj 1883.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af Herrar *Thomasson, Anders Persson, Ekenman, Smedberg, Magnus Jonsson och Berglöf.*

Herr Grefve *Strömfelt* har begärt få här antecknadt, att han på grund af erhållen ledighet från riksdagsgöromålen icke deltagit i ärendets behandling inom Utskottet.
